

Д. С. Мартишин
А. І. Богданенко

БОГОСЛОВСЬКА РЕФЛЕКСІЯ

Київ
Видавництво Ліра-К
2023

УДК 271.2-36
М29

Рецензенти:

Ян Шафін (prof. ThDr. Ján Šafin, PhD.),
протоієрей, доктор теології, професор
(Православний богословський факультет Пряшівського
університету у Пряшеві, Словацька Республіка)

П. В. Бочков, священник, доктор богословських наук
(Папський богословський факультет у Вроцлаві,
Польща), кандидат юридичних наук

В. М. Воронін, доктор історичних наук, професор

До 20-річчя
кафедри теології та християнської комунікації МАУП

Мартишин Д. С., Богданенко А. І.

М29 Богословська рефлексія. Київ : Видавництво
Ліра-К, 2023. 66 с.

ISBN 978-617-520-505-1

Книга є своєрідним духовним заповітом, що розкриває читачеві глибинність внутрішнього світу святих Православної Церкви, невтомних мандрівників до Царства Божого. Книга подає богословські рефлексії про Церкву, віру, духовне життя, святість, подвиг і теологію християнства.

Для широкого кола читачів.

УДК 271.2-36

ISBN 978-617-520-505-1

© Д. С. Мартишин,
А. І. Богданенко, 2023
© Видавництво Ліра-К, 2023

ЗМІСТ

Богослов'я святих	5
Покров Пресвятої Богородиці	17
Богословська рефлексія	27
Преподобні отці Святої Гори Афон	36
Преподобний Юстин Челійський	45
Святитель Лука Кримський	54

БОГОСЛОВ'Я СВЯТИХ

Сьогодні Українська держава проходить нелегкий шлях боротьби за свою свободу і незалежність. Знову і знову Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП) з повним усвідомленням і осмисленням віх української історії, культури, освіти, науки і спорту вкотре доносить до молодого покоління історичну правду про складний період великих випробувань, що випали на долю волелюбного українського народу. Коли проходиш під аркою МАУП і разом зі студентами ступаєш на київський майданчик Академії, іноді думаєш: чому історики, письменники, журналісти, уподібнюючись давньоруським літописцям, не ведуть літопис української науки, історії, освіти та релігійного буття.

Усі ці роки Академія для багатьох студентів, викладачів, віруючих православних християн та релігійних мислителів стала духовним пристановищем, великою науковою родиною, творчою лабораторією, науково-дослідним центром, де поєдналися зусилля світських і церковних вчених. Філософія, богослов'я, релігієзнавство, соціологія, менеджмент, право, психологія, історія отримали нові імпульси певної науково-дослідної рефлексії та нових філософських сенсів буття.

Християнська теологія – це многоголосся святих Церкви у різні історичні періоди християнства, які постійно розмірковували про Бога, Церкву і духовне буття людства. Наголосимо, що

для святих Церкви жодне серйозне питання про життя людини не вирішується у відриві від питання про Бога. Це стосується естетики, метафізики, епістемології, етики, соціології і антропології. Одним словом, якщо питання про існування Бога є неважливим для сучасної людини, то і питання християнської теології, соціального вчення, історії Церкви ніколи не буде для неї визначним. Радше за все, без духовного занурення в життя Церкви, сама соціальна думка Церкви перетвориться у визначення з підручника соціології, набір інтелектуальних схем, таблиць, які не мають жодного відношення до життя людини.

І навпаки, розмірковуючи про Бога, Церкву і життя святих, людина отримує духовний ключ, за допомогою якого відкриваються для неї скарби християнської духовної спадщини. Саме у світлі цього питання набуває сенсу головне й найважливіше з того, що можуть сказати сучасному людству святі Церкви Христової. Наголосимо, що Православна Церква виникла і розбудовувалась у певній історичній, культурній і політичній парадигмі розвитку людства. Отже, науковий шлях вивчення життєпису святих формується у річищі історії, культури, у динаміці суспільного життя, без чого неможливо зрозуміти духовні ідеї, мотивацію, прагнення та інтереси святих Церкви Христової.

Розбити дзеркало історичних міфологем Церкви, хибних казкових уявлень про життя святих і показати життя подвижників віри і благочестя як реальний приклад духовного буття сучасної людини, – це важке завдання для науковця.

Богослов'я святих отців Церкви відстоює першорядне значення практичного духовного благочестя, молитви, християнської аскетики, богослужіння перед схоластикою суто академічного кабінетного теологічного дискурсу. Абстрактному інтелектуальному та історично об'єктивованому уявленню про Бога святі протиставляють індивідуальний релігійний досвід пізнання Бога. Бог для святих відкривається у богослужбовій практиці життя Православної Церкви. Знання Бога передбачає “переродження” людини, причому переродження визначається моральним дотриманням євангельського закону. Життя святих – це певний містичний досвід практичного благочестя. Життя святих формує “соціальне” розуміння становлення і розвитку Православної Церкви, що, у свою чергу, передбачає суспільно корисну діяльність християнського світу.

Об'єктивне і чесне вивчення життєпису святих – це науковий виклик, і аж ніяк не суто теоретичний, оскільки життя святих є практичним мірилом того, чи зберегло християнство свою справжність, силу Христову і добру волю до трансформації сучасного світу. Саме життєписи святих допомагають науковцю і християнину виплутатися з інтелектуальних схем академічної теології і звернутися до практики церковного життя і богослужіння. І тому не випадково, майже половина православної літургійної гімнографії і богослужбових текстів присвячено саме життю святих. Православна теологія завжди схильна до історії, до історичного дослідження життєпису

святих. Це почуття історії ще більше загострилося великою духовною, політичною, національною та історичною катастрофою атеїстичного радянського періоду ХХ сторіччя.

Зважаючи на те, що життя святих з давніх часів визначально впливає на Церкву і поведінку соціуму, виникає потреба глибокого розуміння агіографії (житійної літератури) замість формального історичного дискурсу. Передовсім назріло наближене до сучасного життя людини ширше розуміння духовних творів святих отців Церкви. Для кожного православного християнина святі Церкви Христової – не лише величні символи релігійної духовності, а й наставники істини, справжні приклади жертвовного відданого життя Богові. Святі – це премудрі мандрівники у глибини людського духу, благословенні предтечі нового світу – майбутнього Царства Божого. Саме тому Православна Церква постійно молиться до Бога і святих і невідступно благає Творця про милість до рідного українського народу і усього світу.

Святі Церкви навчають сучасні християнські громади споглядати в історії людства шлях єднання з Богом. Історія Церкви – це історія спасіння, творчості, оновлення і справжньої духовної трансформації. Православна віра встановлює у житті суспільства духовний компас, щоб людство не заблукало в нетрях історичного хаосу. Життя святих узаконюють ієрархію духовних цінностей, унаочнюють червону нитку людської історії, серцевину її вищого, вічного сенсу. Адже історія Церкви – не раціоналістична, і навіть не догма-

Арка МАУП

Многоголосся святых Церкви